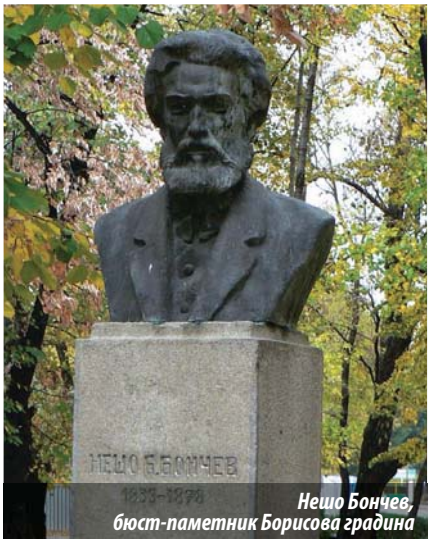

Нешо Бончев, бюст-паметник Борисова градина

Нешо Бончев

(1839–1878)

180 години от рождението му. Възрожденски педагог, публицист, един от първите български литературни критици, дописен член на Българското книжовно дружество.

Роден е в Панагюрище, в семейство на занаятчии, но рано остава сирак. Учи в родния си град при видните възрожденски педагози Сава Радулов, Атанас Чолаков и Йордан Ненов. През 1855 г. става учител заедно с близкия си приятел Марин Дринов. Двамата събират народни песни, които пращат за издаване в Москва, някои от тях Нешо Бончев публикува в списание „Български книжици“, по-късно и в други издания.

С помощта на панагюрската община, през 1858 г. Нешо Бончев заминава заедно с М. Дринов за Русия, където 3 години учи в Киевската духовна семинария, накрая завършва (1866) Историко-филологическия факултет на Императорския московски университет. Работи в Москва като учител по класически езици, през 1869 г. получава руско поданство. Същата година се завръща в България, но, не намерил учителско място, започва да пише статии за българския печат. Предприема обиколки из страната, събира и публикува народни песни и приказки. Превежда на български език произведения от античната гръцка литература, както и творби на западноевропейски и руски автори. Марин Дринов – вече като председател на новосъздаденото Българско книжовно дружество – го привлича за сътрудник на органа на дружеството „Периодично списание“.

Нешо Бончев е първият сериозен представител на зараждащата се българска литературна критика. Той става известен най-напред със статии по обществени и икономически теми. Поставя на дневен ред проблема за реорганизация на образователната система. Като опитен педагог разработва програма, която доближава училището до живота. Много от педагогическите му идеи са актуални и днес.

През есента на 1874 г. Нешо Бончев заболява от туберкулоза. Заминава на лечение в Ялта, после в Одеса, но здравето му не се подобрява. През 1876 г. заедно с Райко Жинзифов публикува в руски вестници сведения за България и за Априлското въстание.

Умира в Москва през 1878 г. (едва 39-годишен) в зората на Освобождението на България – два дни преди подписването на Санстефанския мирен договор. Оставя след себе си скромно литературно наследство – няколко статии, рецензии и преводи, но те са достатъчни като доказателство за творческия му талант, изключително високата му начетеност и култура. ◆

Александър Балабанов

(1879–1955)

140 години от рождението му. Литературовед, преводач, публицист.

Роден е в македонския град Щип. Баща му е арменец, собственик на чифлици, майката – българка от Македония. Получава гимназиално образование в София. Като стипендиант на Министерството на народното просвещение, следва класическа филология в Лайпциг и Ерланген, Германия (1904) и завършва със защита на докторска дисертация.

Учителства в София, една година е драматург в Народния театър.

Александър Балабанов се изявява като активен общественик.

Дейността му е обвързана със съдбата на българските земи, останали извън пределите на страната след Берлинския конгрес (1878). Често изпълнява мисии, възложени му от ВМРО с цел привличане вниманието на европейските общности към българите в македонските земи.

От 1908 г. е преподавател по класическа литература и филология в Софийския университет като хонорован доцент. От 1912 г. е редовен доцент, от 1917 г. – извънреден професор. Основател е на Катедрата по класическа филология (1921) в Софийския университет, където дълги години преподава вече като редовен професор. Превежда класически съчинения от старогръцки и латински език. Той е един от най-известните преводачи на Гьотевия „Фауст“. Редактор е на в. „Време“, сп. „Художник“

Александър Балабанов